

Leto XXIII.

TRGOVSKI LIST

Številka 51.

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 60 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 26-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, ponedeljek 6. maja 1940

Cena posamezni številki din 1'50

Svetel primer

Ob otvoritvi razširjenega Šlajmerjevega doma

Eno najbolj žalostnih, najbolj bolečnih in tudi sramotnih javnih vprašanj je vsa zadnja leta vprašanje slovenskih bolnišnic. Kako silno mnogo so že napisali slovenski listi o žalostnih razmerah v ljubljanski bolnišnici, ko morajo tudi 3 bolniki spati v eni postelji. Slovenski listi pa so objavili še hujše stvari o razmerah, ki vladajo zaradi prenapoljenosti v ljubljanski bolnišnici, a tudi te težke obtožbe niso mogle rešiti silno perečega vprašanja razširjenja in povečanja ljubljanske bolnišnice. A enako težke obtožbe so bile objavljene tudi o razmerah v mariborski bolnišnici. Končno se je tudi doseglo, da je bilo tako v Ljubljani kot v Mariboru zgrajeno novo poslopje, a uporabljati se še vedno ne more. Se nadalje se moramo sramovati pred seboj in pred svetom, da je tako slabo poskrbljeno za naše bolnike.

Na drugi strani pa smo bili včeraj priče drugega razveseljivega dogodka — otvoritve razširjenega Šlajmerjevega doma. Še pred razširjenjem je bil Šlajmerjev dom eden naših najlepših in najmodernejše opremljenih sanatorijev, o katerem so vsi njegovi bolniki govorili le z največjim priznanjem. Tudi če bi ostal v stari obliki, bi moglo biti Trgovsko bolnišnico in podporno društvo nanj ponosno, vsi člani tega društva pa zadovoljni, ker je zanje tako dobro poskrbljeno v primeru bolezni. Zaradi velikega slovesa Šlajmerjevega doma pa je bil obisk doma vedno večji in Šlajmerjev dom je postal premajhen. Uprava TBPD se je zato odločila, da Šlajmerjev dom poveča ter je to svojo nameru tudi izvedla in dala svojim članom in vsej javnosti sanatorij, na katerega je Ljubljana lahko ponosna.

Nehote se mora človek vprašati: Kako je mogoče, da država ni mogla rešiti ljubljanskega in mariborskega bolnišničnega vprašanja, malo TBPD pa je moglo v primeroma silno kratkem času tako vzorno rešiti vprašanje lastnega sanatorija? — Višje zavarovanje TBPD ima le polovico toliko članov kakor je samo v Ljubljani drž. nameščencev, a vsak teh članov ima danes gotovost, da se bo mogel zdraviti v modernem sanatoriju ter z vsjo verjetnostjo računati s tem, da bo tudi ozdravil. Saj je od več ko 6000 pacientov v Šlajmerjevem domu umrlo le 88. A s kakšnim občutkom odhajajo bolniki v prenapolnjeno ljubljansko bolnišnico?

Finančna moč TBPD se ne more niti relativno primerjati s finančno močjo države. In vendar je TBPD moglo zgraditi moderen in skoraj razkošno opremljen sanatorij, država pa ne more dati prebivalstvu niti bolnišnice, ki bi ustrezala vsaj najbolj osnovnim zahtevam moderne bolnišnice. — Šlajmerjev dom je tako zgovoren dokaz, da bi se moglo tudi že davno rešiti vprašanje slovenskih bolnišnic, če bi se seveda reševalo to vprašanje s toliko dobre volje, kakor ga je reševala uprava TBPD.

In vendar bi imela naša javna uprava vse razloge, da že enkrat uredi vprašanje slovenskih bolnišnic. Ne samo zato, da napravi konec demoralizirajočemu vplivu pritožb nad prenapoljenostjo in

nezadostno opremo bolnišnic, temveč tudi zato, da pomaga prebivalstvu in da z dobro službo bolnikom zmanjša umrljivost. Še posebno pa danes v silno napeti vojni napetosti vidi, kako silno koristno bi bilo, če bi bilo vprašanje slovenskih bolnišnic že enkrat rešeno. Kajti v primeru vojne je odločilne važnosti tudi to, kakšne bolnišnice ima katera država. Pod šotorom se ne morejo opraviti vse operacije in ozdravljenje vojakov je odvisno od tega,

v kakšnem stanju so bolnišnice. Ze samo iz tega razloga pa bi morala država poskrbeti, da se vprašanje ureditve slovenskih bolnišnic čimprej reši.

Novi razširjeni Šlajmerjev dom pa dokazuje, da je namreč avtonomija socialnih ustanov edino jamstvo za njih dobro funkcioniranje. Mnogo večje socialne ustanove imamo v državi in v Sloveniji kakor pa je TBPD, a niti ena teh ustanov nima tako popolnega sanatorija ko TBPD. In še večje

naloge bi moglo izvesti to društvo, če bi imelo še več avtonomije, če bi bilo že rešeno vprašanje teritorialne razmejitve zasebnih bolniških blagajn, če bi se že enkrat upoštevale upravičene zahteve zasebnih nameščencev.

Svetel primer dobrega in vestnega dela je novi Šlajmerjev dom ter hkrati opomin, kako naj bi tudi javna uprava delala, da bo že enkrat vprašanje slovenskih bolnišnic odstavljeno z dnevnega reda.

nihče upr in da ni nihče tega niti do današnjega dne preprečil. S tem ni bila uničena samo trgovska morala, ki že itak ni bila na zavidni višini, temveč je bila oslabljena tudi morala družbe. Nova davčna reforma ni onemogočila naraščanje tega političnega kapitalizma, temveč je nasprotno pustila zanj polno odprtih vrat, skozi katera se bo uvlačevala še nadalje korupcija v svojih najhujših oblikah. Gospodarski kapitalizem, ki je dajal našemu kulturnemu življenju sredstva za razvoj in napredek, se uničuje sistematično in nadomestuje s političnim, ki pomeni najbolj škodljivo obliko izkoriščanja gospodarske delavnosti in ki je najbolj nevaren činitelj v podiranju obstoječega reda.

Vsi ti pojavi so uničujoče delovali v zadnjih letih na naše trgovsko življenje ter delo ter zato ni čudno, da so morale iti naše organizacije, zlasti pa naša zveza v zadnjih šestih letih skozi burjo in viharje, da bi z največjimi napori dosegli vsaj one uspehe, katere je sploh bilo mogoče doseči. Ni pa z navedenimi težkočami seznam naših težkoč še izčrpan.

Težave zunanje trgovine

Poleg vseh teh težkoč je morala naša trgovina občutiti še vse negativne strani slabe mednarodne politike, ki so zlasti na našem kontinentu prišle v polni meri do izraza. Cela vrsta samostojnih držav, s katerimi smo razvili precej živahno trgovsko zamenjavo blaga, je izginila s karte Evrope, dokler ni lani v septembru izbruhnila vojna, ki je mednarodne trgovske zveze omejila na minimum. Kontinentalna blokada večjega dela Evrope onemogoča dovoz blaga iz čezmorskih držav, enostranski ukrepi pri urejanju naše trgovinske in finančne politike pa spravljajo našo notranjo trgovino v popolnoma nemogoče položaj. Cene surovin, ki jih nabavljamo iz tujine, rapidno rastejo, a nekaterih sploh ne moremo dobiti. Industrija dobavlja trgovini blago po vedno težjih pogojih in tudi v nezadostni meri.

Kupna moč potrošnikov se stalno manjša, s tem pa tudi trgovsko poslovanje. Devizni promet je omejen na najmanjši mero ter so s tem plačilna sredstva za tujino večini trgovcev nedostopna. Najtežje pa je to, da smo dočakali to vojno, čeprav so bili znaki za njen izbruh očitni že pred dvema letoma, gospodarsko popolnoma nepripravljeni.

Naša gospodarska delavnost
Štirje glavni vzroki za nazadovanje trgovine

Zveza trgovskih združenj v Beogradu je imela včeraj v nedeljo svojo redno letno skupščino, na kateri je bilo podano tudi obširno poročilo uprave o delu zveze ter o naši gospodarski politiki ter delavnosti. Posebno zadnje poročilo je silno zanimivo in tudi poučno, ker so v njem jasno našteje in razložene vse glavne napake naše oficijalne gospodarske politike. Med drugim pravi poročilo:

Štiri stvari so najbolj značilne za naše gospodarsko življenje v zadnjih dveh desetletjih: vedno močnejše uveljavljanje sistema dirigiranega gospodarstva, stalno zviševanje javnih davščin, favoriziranje tujcev in tujega kapitala v naši trgovini ter dajanje vedno večjih koncesij združbi trgovini.

Vmešavanje države v vprašanja svobodnega gospodarstva ni bilo le začasna značaja, kakor se je pričakovalo, temveč je postalo program državne politike kot njene stalne funkcije.

Poseganje države v gospodarstvo

Opravičba za to je bila v geslu, da se morajo nezaščitene in brezposelne množice delavcev obvarovati pred izkoriščanjem kapitala. Istočasno je država posegla v gospodarsko življenje, in sicer mnogo bolj aktivno kakor pa pred svetovno vojno ter je svojo aktivnost okrepila tudi v trgovini. Iz rok trgovcev je izrgala več trgovskih panog, zlasti trgovino z določenimi živili, ustanovila je državne ali poldržavne ustanove za izvoz teh predmetov ter prevzela tudi predelavo določenih surovin in izdelovanje končnih izdelkov, ki so kot trgovsko blago namenjeni za notranji trg. Z drugimi besedami: svobodni trgovini se odvzema ena panoga za drugo, nič pa se ji ne daje v nadomestilo za odvzeto! Kar pa je najhujše je to, da se izvaja to dirigiranje gospodarstva po birokratičnih ustanovah ter po tako imenovanih strokovnih odborih, v katerih pa so dejansko sami nestrokovnjaki, ki pa so strokovnjaki za prejemanje plač in kopičenje tudi po več dnevnic za en sam dan.

Toleriranje tujcev

Poleg tega, da država odvzema svobodni trgovini kos za kos njenega poslovnega ozemlja, prizadeva istočasno našim trgovcem ogromno škodo s toleriranjem ter celo favoriziranjem tujcev in tujega kapitala v naši nacionalni trgovini. Treba si je biti že enkrat na jasnem, da nam v nacionalni trgovini tuji kapital absolutno ni potreben. Še manj nam je potreben tujec kot trgovec, ker je naša tr-

govska omladina tako številna, da zaradi vrivanja tujcev ne more priti niti do osamosvojitve niti si ne more najti posla. Politika omogočanja tujcem in tujemu kapitalu dela in zaslužka v domači trgovini pomeni torej dejansko samo velikansko škodo za narodno gospodarstvo ter je neoprostljiv greh proti nacionalnim in državnim interesom.

Tretji škodljivi pojav v našem trgovskem življenju je

toleriranje nelegalne zadržne trgovine

ter dajanje milijonskih podpor iz državnih ustanov združnim organizacijam, pod katerih pristojnostjo se vodi takšna trgovina. Kadar se delo zadržne ne giblje na podlagi združnih načel, kadar pomeni to delo nelegalno poslovanje tudi z nezadržniki — a tako delajo skoraj vse združne prodajalnice — flagrantno kršitev državnih zakonov in kadar se daje iz čiste demagogije takšnemu združništvu večmilijonske podpore iz državne blagajne za saniranje iz bankrotne situacij, ki so jih povzročile zadruge same z napačno vodenim trgovino, potem morajo trgovci z upravičenim ogorčenjem nastopiti proti takšnim pojavom podpiranja parazitizma v naši družbi, to tem bolj, ker ravno trgovci primeroma največ vplačujejo v državno blagajno. Nikjer in nikdar na svetu ni niti ena država s podpiranjem združništva uničevala svobodne trgovine, t. j. svojega najvažnejšega vira dohodkov, da bi združništvo prevladalo v gospodarskem življenju, a pri tem državi ne plačevalo davkov.

Ko je takšna politika škodljivega dirigiranja gospodarstva z nesposobnim komandnim elementom na čelu, ko je toleriranje škodljivega vrivanja tujcev in tujega kapitala v domačo trgovino in favoriziranje parazitskega laži-združništva, ki s svojim ilegalnim poslovanjem podira načelo zakonitosti v državi in ki izkorišča za svoje milijonske izgube državno blagajno, ko je torej takšna politika izpodkopala temelje svobodni trgovini ter trgovcem onemogočila normalno delo in zaslužek, je — da bi bil paradoks takšne gospodarske nemožnosti popoln — naložila na legalne gospodarske ljudi in zlasti na trgovce takšne davščine.

Povzročila je torej dva zla: onemogočila je obstoj celemu stanu, ki je delaven in nacionalen, hkrati pa državi zmanjšala sicer zagotovljene davčne dohodke od teh davkoplačevalcev. To nakladanje vedno novih in novih davkov na gospodarstvenike je po-

stal pri nas že stalen pojav od konca svetovne vojne pa do danes. Dočim so pred vojno znašali davki 10% dohodkov, so se po vojni zvišali na 20%, nato na 25% in so se danes povzpeli že na 50%! Pa niti to še ni vse! Zabredli smo celo v samo spremembo dosedanjega davčnega sistema ter prišli zaradi napačno pojmovane finančne politike do takšnih davčnih uredb, ki s svojimi posameznimi določbami ne samo rušijo veljavne pravne principe ter ignorirajo predpise državne ustave, temveč spravljajo v nevarnost tudi osebno varnost državljanov.

Ni zato nikakšno čudo, če se je v takšni gospodarski in družbeni situaciji pojavila pri nas nova miselnost, ki se je razširila z neverjetno hitrostjo ter položila temelje tako imenovanemu

političnemu kapitalizmu, najbolj škodljivemu načinu kopičenja bogastva v sedanosti. Ljudje so začeli ne z gospodarskim, temveč s političnim delom ustanavljati in razširjevati trgovske posle, ker so jim politične zveze omogočavale takšno delo ter jim obljubljale hitro obogatitev. To delo, ki je značilno za povojno življenje pri nas, je v neverjetno kratkem času ustvarilo celo vrsto bogatašev milijonarjev, ki so v javnih in tajnih političnih kanalih opravljali velikanske trgovske posle, bili dejansko ilegalni konkurenti našim protokoliranim firmam ter se s pomočjo svojega izjemnega in privilegirane političnega položaja odmikali plačevanju davka za svoje čisto trgovske posle. Škoda je imela in jo ima od tega še danes trgovina, a prav tako tudi država. Kar pa je posebno žalostno je to, da se temu ni skoraj

Nemci ne bodo načeli vprašanja tečaja klir. marke

V torek se začne spomladansko zasedanje Jugoslovansko-nemškega stalnega gospodarskega odbora. Zaradi sedanjih napetih razmer na svetu pričakujejo naši gospodarski ljudje delo tega odbora z velikim zanimanjem.

Ni pa pričakovati, da bo to zasedanje prineslo kakšne senzacije, ker se kontingenti določajo navadno na jesenskem zasedanju. Zato se bo na sedanjem sestanku govorilo predvsem o nadaljnjem izvajanju že sklenjenega dogovora. Kakor se poroča iz Beograda, ni Nemčija predložila kakšnih posebnih želj. Nadalje se poroča, da ni pričakovati, da bi Nemčija načela vprašanje tečaja klirinške marke. Ni pa izključeno, da se bo govorilo o zvišanju cen nemških

izdelkov, ker so se cene naših izvoznih predmetov močno zvišale.

Pogajanja v Moskvi se ugodno razvijajo

Kakor poroča »N. Zürcher Zeitung«, se pogajanja med jugoslovansko in sovjetsko delegacijo v Moskvi uspešno nadaljujejo ter je pričakovati, da bodo v kratkem tudi pozitivno zaključena. Pogajanja se vodijo o ureditvi medsebojnih trgovinskih odnošajev, o sklenitvi plačilnega sporazuma v zvezi s klirinško pogodbo ter o ureditvi položaja trgovinskih delegacij v obeh državah. Po dosežanju poteka pogajanj se more sklepati, da bo blagovni promet med Jugoslavijo in Sovjetsko Rusijo precej obsežen. Pogajanja bodo najbrže že ta teden končana in bi nova pogodba stopila 1. junija v veljavo.

Velika pridobitev za zasebne nameščenice

Šlajmerjev dom povečan

Težki so časi, kar zlasti občutijo vse naše socialne, kulturne in občno-koristne ustanove. A tudi v teh težkih časih se morejo doseči lepi uspehi in napredki, če so na vodstvu teh institucij ljudje dela, možne krepke volje in velike delavnosti. To je dokazalo s svojimi uspehi naše Trgovsko bolniško in podporno društvo. Pred 8 leti je otvorilo za svoje zavarovance Šlaj-

merjev dom in ga opremilo tako, da je postal takoj eden naših prvih sanatorijev, ki je stalno pridobival na slovesu, da je hitro postal pretesen. Njegovo razširjenje je bilo vedno bolj nujno in uprava TBPD se je tudi te težavne in drage naloge lotila z vso vneto ter jo končno tudi izvedla. Da je izvedla to nalogo v današnjih časih, pomeni za upravo društva tem več-

ji uspeh, ki ga visoko cenijo ne samo zavarovanci, temveč tudi vsa slovenska javnost. Saj smo dobili z novim razširjenim Šlajmerjevim domom sanatorij, ki je ne samo najmoderneje urejen, temveč tudi tako velik, da bo mogel služiti vsej javnosti in ne le zavarovancem TBPD. Iskreno je treba čestitati Trg. bolniškemu in podpornemu društvu k doseženemu uspehu.

Občni zbor Trgovskega bolniškega in podpornega društva

V nedeljo ob 9. dopoldne je bil v mestni posvetovalnici občni zbor Trgovskega bolniškega in podpornega društva. Občni zbor je potekel v najlepši harmoniji in v zavesti, da je bilanca, ki jo je podala na obnem zboru uprava društva za vse člane kar najbolj razveselji-

va, ker je postala otvoritev razširjenega Šlajmerjevega doma dejstvo. Je to uspeh, ki zasluži vse priznanje.

Občni zbor je otvoril predsednik društva Erle Gombač in po pozdravu delegatov podal naslednje poslovno poročilo.

Poročilo predsednika Gombača

Višje zavarovanje je kljub mnogim gospodarskim in socialnim težkostem uspešno vršilo svojo pomembno socialno nalogo v korist zavarovanega članstva, ne da bi bilo moteno ravnovesje med predpisanimi prispevki in dajatvami.

Za uspešen razvoj višjega zavarovanja je predvsem važno dejstvo, da članstvo pri društvu stalno narašča, kakor je razvidno iz naslednjih podatkov.

V l. 1939. je štelo višje zavarovanje povprečno 5478 rednih članov, od katerih je bilo 4755 istočasno zavarovanih tudi pri Bolniški blagajni, 723 pa jih je bilo obvezno zavarovanih pri Bratovskih skladnicah in OUZD.

Od navedenega števila je odpadlo na Ljubljano 2850 članov, Maribor 707, Celje 303, Kranj 235, Ptuj 53 in 1330 na ostale kraje.

V primeri z l. 1938. je naraslo število članstva za 525.

Po zadnjih podatkih znaša število članstva v višjem zavarovanju 5789, zakonito zavarovanje pri Bolniški blagajni pa šteje 10.469, tako da je več ko polovica članov Bolniške blagajne prijavljenih istočasno tudi v višje zavarovanje. Društvena uprava stalno opozarja članstvo Bolniške blagajne, posebno ob novih prijavah, na ugodnosti višjega zavarovanja. Upoštevati pa je, da je dobra polovica zavarovancev Blagajne uvrščena v prvih 11 mezdnih razredov, katerih mesečni dohodki ne presegajo din 1.200— in ki ne zmorejo sami še posebnega prispevka za višje zavarovanje.

Izrednih članov, ki plačujejo mesečni prispevek din 10— in imajo pravico do zdravljenja v Šlajmerjevem domu z oskrbino din 95— dnevno, je imelo društvo v letu 1939. 103.

Podpornih članov, t. j. delodajalcev, ki zaposlujejo društvene člane in plačujejo letno članarino 50 din ne da bi imeli s tem tudi pravico do ugodnosti višjega zavarovanja, je štelo društvo v minulem letu povprečno 51.

Slednjič je štelo društvo v letu 1939. še povprečno 75 redno zavarovanje nadaljujočih članov po čl. 7. društvenih pravil, ki uživajo vse pravice rednih članov, dokler redno plačujejo predpisane mesečne prispevke.

Predpis prispevkov, ki so bili s 1. januarjem pr. l. zvišani od 30 dinarjev na 35 din mesečno, všteti prispevke podpornih članov, je dosegel v l. 1939. din 2.317.715—. Če upoštevamo, da je višje zavarovanje prostovoljnega značaja, moremo reči, da je bilo plačevanje prispevkov dokaj redno.

Vedno znova pa je treba poudariti, da je redno plačevanje mesečnih prispevkov za zavarovano član-

stvo največje važnosti, kajti po društvenih pravilih prestane članstvo in ugasne pravica do dajatev višjega zavarovanja, ako je član zastal s plačevanjem prispevkov za 3 mesece.

Med bolezenskimi dajatvami in podporami zavzemajo prvo mesto izdatki za zdravljenje in oskrbo članov in njih svojcev v Šlajmerjevem domu. Vanj so se doslej sprejemali po indikaciji pristojnih zdravnikov kirurški in interni primeri, izvzete pa so bile očesne, nalezljive in duševne bolezni ter porodnice, ki so se pošiljale v 2. razred javnih bolnišnic oz. so se porodnicam, ki so se oskrbovale v Leonišču, povračali skupno z Blagajno stroški v višini 95 din dnevno in se jim je po višini stroškov nudil še izreden prispevek k zdravniškemu stroškom do največ din 1.500—.

Za zdravljenje in oskrbo v Šlajmerjevem domu je izdalo višje zavarovanje v l. 1939. za 475 članov s 4543 oskrb. dnevi din 317.880—, za 464 svojcev s 3423 oskrb. dnevi din 239.610—, skupno za 939 članov in svojcev s 7966 oskrb. dnevi din 557.490—.

Stroški za oskrbo in zdravljenje v javnih bolnišnicah in klinikah so znašali za 282 članov s 3083 oskrb. dnevi din 148.040—, za 453 svojcev s 5921 oskrb. dnevi dinarjev 198.085'75, skupno za 735 čl. in svojcem s 9004 oskrb. dnevi dinarjev 346.125'75.

Celotni stroški za zdravljenje in oskrbovanje v Šlajmerjevem domu, v bolnišnicah in klinikah so znašali za 1674 članov in svojcev s 16.970 oskrb. dnevi 903.615'75 dinarjev.

Na raznih podporah v bolezenskih primerih, v katerih zakonito zavarovanje v okviru Blagajne v smislu svojih predpisov ni moglo pomagati — podaljšanje bolezenskega podporna dobe, omogočenje zdravljenja svojcev v sanatorijih za pljučno bolne, toplicah in dr. — je višje zavarovanje nudilo 33 članom din 23.398— in 102 svojcem din 86.090—, skupaj 135 članom in svojcem din 109.488—.

Poleg tega je društvo nudilo še iz fonda za izredne podpore 22 podpor v znesku din 9.972— in iz fonda za stoletnico 5 podpor v znesku din 1.488—, skupaj 27 podpor v višini din 11.460—.

Po 27 umrlih članih je društvo prispevalo svojcem za posmrtnine, katerih višina znaša pri enoletnem članstvu din 1.000—, pri triletnem pa din 2.000—, din 48.000—.

V pogledu zasedbe Šlajmerjevega doma je omeniti, da je stalno zadovoljiva in je znašala v l. 1939. povprečno 25'3 pacientov na dan,

ki ga visoko cenijo ne samo zavarovanci, temveč tudi vsa slovenska javnost. Saj smo dobili z novim razširjenim Šlajmerjevim domom sanatorij, ki je ne samo najmoderneje urejen, temveč tudi tako velik, da bo mogel služiti vsej javnosti in ne le zavarovancem TBPD. Iskreno je treba čestitati Trg. bolniškemu in podpornemu društvu k doseženemu uspehu.

Zdravniško službo opravljajo v Šlajmerjevem domu kot pogodbeni zdravniki šef-zdravnik dr. Kramarič za kirurške primere, dr. Čebolin kot hišni zdravnik, dr. Švajger za ušesne, nosne in vratne bolezni, dr. Finkova za ginekološke primere, dr. Merčun za interne bolezni, po indikaciji sanatorijskih zdravnikov pa se v posameznih primerih pritegnejo tudi drugi specialisti. Radi povečanega obrata v razširjenem Šlajmerjevem domu pa sta bila v tek. letu nastavljeni še 2 hišna zdravnika dr. Mrmolja in dr. Mal ter rentgenolog dr. Cirman. Nega bolnikov je izročena usmiljenkam iz Družbe sv. Vincencija Pavelskega, ki jih je bilo v l. 1939. zaposlenih 19, po razširitvi sanatorija pa se je moralo njih število v tek. letu zvišati na 30.

Vedno pogostejša prenapoljenost društvenega sanatorija, posebno pa močna težnja članstva za dopolnitvijo Šlajmerjevega doma sta narekovala društveni upravi nujno nalogo, da poskrbi za razširitev sanatorija.

Do pomladi l. 1938. je društvo končalo temeljita pripravljala dela in na njih osnovi je društveni odbor v mesecu aprilu 1938. sklenil, da društvo zaprosi pri Pokojninskem zavodu za nameščenice v Ljubljani za kredit 7.000.000 din, potreben za izvedbo celotnega programa razširitve Šlajmerjevega doma.

Pokojninski zavod je tudi tokrat pokazal globoko razumevanje za težnje članov TBPD, ki so obenem njegovi zavarovanci, in je odobril zaproseni kredit, ki naj mu bo zanj ob tej priložnosti ponovno izrečena skrajna zahvala.

Razširitev Šlajmerjevega doma je poldrugo leto absorbirala moči društvene uprave in mimo nekaterih težkoč, povzročenih po izbruhu vojne v velikem delu Evrope, moremo danes z zadovoljstvom ugotoviti, da so vsestranska neumorna prizadevanja društvene uprave rodila željeni uspeh in bomo danes svečano odprli razširjeni Šlajmerjev dom.

Razširjeni Šlajmerjev dom

razpolaga s ca. 100 posteljami in obsega kirurški, otorinolaringološki, interni in ginekološko-porodniški oddelek. Poleg tega ima oddelek za rentgen in fizikalno zdravljenje, ambulatorije in laboratorije za raznovrstne specialne preiskave. Notranja oprema je smotrna in udobna in moremo mirno trditi, da bo nudil razširjeni Šlajmerjev dom svojim pacientom oskrbo, kakršno si more danes iz svojih sredstev v primeru bolezni omogočiti le malokateri premožnejši zasebnik.

Pri vsej veliki zaposlenosti z razširitvijo Šlajmerjevega doma pa

je društvena uprava posvetila svojo pozornost tudi

vprašanju mariborskega sanatorija.

Na iniciativo mariborskih delegatov se je društvo obrnilo najprej na bansko upravo s prošnjo, da bi pristala na postavitve posebnega društvenega paviljona v sklopu maribor. banovinske bolnišnice. Tej prošnji banska uprava ni mogla ustreči, ker je vodstvo banovinske bolnišnice v Mariboru zavzelo odklonilno stališče, s posebnim poudarkom na projektirano razširitev lastne bolnišnice v Mariboru.

V sporazumu z mariborskim svetom je društvena uprava nato proučevala nadaljna dve možnosti, t. j. ponudbo prim. dr. Černiča za odkup njegovega sanatorija, ki ima 10 postelj, katerih število pa bi se s preureditvijo dalo primerno zvišati, in bi stal 2 milijona dinarjev, ter zamisel gradnje novega sanatorija v Mariboru. Po daljšem proučevanju obeh možnosti je prodrla misel nakupa sanatorija primarija dr. Černiča. Predstavniki društva so si skupno s strokovnjakoma gg. arh. ing. D. Serajnikom in šef-zdravnikom Šl. doma dr. Kramaričem izčrpno ogledali sanatorij primarija dr. Černiča in na podlagi temeljitega dovoljnega strokovnega poročila gg. arh. ing. D. Serajnika in šef-zdravnika dr. Kramariča je društvena uprava v sporazumu z mariborskim svetom sklenila, da se društvo obrne na Pokojninski zavod s prošnjo, da kupa sam sanatorij dr. Černiča, katerega vrednost so strokovnjaki ocenili na ca. din 1.400.000—, ga primerno adaptira in nato prepusti v upravo društvu. Dotična, vsestranska utemeljena prošnja je bila 3. februarja t. l. izročena Pokojninskemu zavodu, doslej pa nismo prejeli še nikake rešitve.

Kar zadeva nameščenico bolezensko zavarovanje v preteklem letu ni nastopila nobena taka sprememba, ki bi ustregla našim načelnim težnjam. Društvo pa je slej ko prej imelo v vidu, da je potrebna specialna zakonita ureditev celotnega nameščenega zavarovanja, ki naj obsega bolezensko, nezgodno, pokojninsko in brezposelno zavarovanje in vodi račun o potrebni povezanosti in delovni skupnosti vseh teh zavarovalnih panog.

Predvsem je društvo stremelo za tem, da se čimprej izvede

teritorialna porazdelitev delokroga

med tremi privatno-društvenimi blagajnami: TBPD v Ljubljani, Merkurja v Zagrebu in Trgovačke omladine v Beogradu in da postane zavarovanje pri njih obligatornega značaja za vse osebe, ki v glavnem redno vrše duševne posle in za one, ki niso izvzete iz zaveznanosti zavarovanja po čl. 7. zakona o zavarovanju delavcev.

Ko je novoimenovani komisar SUZORja v septembru 1939. izdal sklep, da se izvede teritorialna razmejitev, a je ta ukrep zahteval še odobritev ministra za soc. pol., in to v soglasju z ministri svetom, so predstavniki društva in Blagajne skupno s predstavniki Trgovačke omladine v Beogradu v oktobru l. l. osebno intervenirali pri ministru za soc. politiko ter pri drugih merodajnih faktorjih v Beogradu, da se pospeši rešitev perečega problema v interesu našega nameščenega socialnega za-

varovanja. Prav tako so v navedenem mesecu predstavniki društva in Blagajne stopili v osebni kontakt s predstavniki društva Merkur v Zagrebu, da bi dosegli sporazum glede likvidacije delovanja in poslovanja društva Merkur na področju Slovenije. Predstavniki društva Merkur pa so stavili za likvidacijo take zahteve — n. pr., da doseže naše društvo pri Trgovački omladini, da se odreče delovanju na teritoriju Vojvodine in Bosne v korist društva Merkur in da izposlujemo pri SUZORju črtanje večjega dolga, ki ga ima društvo Merkur — ki jih naše društvo umevno ne bi moglo nikdar izpolniti.

V decembru pr. l. so se predstavniki društva in Blagajne na iniciativo Trgovačke omladine ponovno mudili v Beogradu, kjer naj bi se na skupnem sestanku vseh treh društev in blaganj razčistilo vprašanje teritorialne razmejitve in skušala doseči sporazumna rešitev. V zadnjem trenutku pa so predstavniki društva Merkur odpovedali svojo udeležbo.

Na pobudo Trgovačke omladine pa so se ponovno podali k g. ministru za soc. politiko predstavniki Trgovačke omladine in našega društva, da urgirajo rešitev perečega problema teritorialne razmejitve. G. minister pa je deputaciji po krajšem razgovoru izjavil, da je v predmetnem vprašanju prejel toliko nasprotujočih si predstavk, da doslej še ni mogel priti do nikake odločitve in je izročil vprašanje teritorialne razmejitve v študij in pretres svojemu novoimenovanemu pomočniku. Po vsem tem moramo torej ugotoviti, da vsa naša prizadevanja glede teritorialne razmejitve doslej niso žela uspeha in moramo zato s podvojenimi silami nadaljevati našo borbo, da se ta cilj doseže.

Delo uprave je bilo zelo intenzivno. V prijetno dolžnost si štejemo izreči iskreno zahvalo svojim tovarišem v društveni upravi za njihovo delo, vsem tovarišem delegatom za prizadevanje in podpiranje društvenih ciljev ter vsem nameščenim in poslodavskim organizacijam za društvu iskazano moralno podporo. Zahvali pridružujem srčno željo, da bi bilo tudi v bodoče složno vzajemno delo trden temelj napredka in procvita našega društva v korist vsa zavarovanega zasebnega nameščenstva. (Glasno odobravanje.)

Zaključne račune TBPD (za višje zavarovanje) je podal blagajnik Ludvik Štih. Ker je bilo poročilo razdeljeno med vse člane, se ni poročilo prečitalo.

Račun bilance izkazuje 10 milijonov 766.654 din pasiv in ravno toliko aktiv. Prebitek v l. 1939. je izkazan s 664 din.

Račun izgube in dobička izkazuje 2.395.945 dinarjev izdatkov. Upravni stroški so znašali le 7-92%, dajatve članom in svojcem 46-12%, obresti Pok. zavodu pa 18-43%.

Poročilo daje tudi statistiko članstva. Število članstva se je dvignilo od 5265 na 5756.

Iz poročila je tudi razvidno, da je bilo poslovanje Šlajmerjevega doma ugodno.

V imenu nadzorstva je predlagal Alojzij Hartman razrešnico s pohvalo upravnemu odboru, kar je občni zbor soglasno odobril.

Delegat Cerar je poročal o težavnem položaju zasebnih nameščenicev, ki so zavarovani pri bratovskih skladnicah. Dosledno se ti zastavljajo.

RADENSKO KOPALIŠČE

po naravni ogljikovi kislini najmočnejše v Jugoslaviji in edino kopališče te vrste v Sloveniji

ZDRAVI Z USPEHOM boleznj srca, ledvic, živcev, jeter, žolča, želodca, notranjih žlez in spolne motnje.

ODPRTO OD 12. MAJA! — Maj, junij 10 dni din 700— do 850—

Vse vračunano (pension, zdravnik, kopeli, kopališke takse)

Moderni komfort, tekoča voda, godba, dancing, kavarnaton-kino, tenis itd. — Obširne prospekte dobite na zahtevo pri PUTNIKU ali naravnost od uprave kopališča

SLATINA RADENCI

Direktni vagon iz Ljubljane, Beograda in Zagreba do samega kopališča.

Mariborski delegat inž. Knez je v temperamentnih besedah poročal o akciji mariborskega sosveta, da dobi tudi Maribor svoj sanatorij. V imenu mariborskega sosveta je nato predlagal resolu-

cijo v kateri se zahteva, da mora biti postavitev sanatorija v Mariboru v bodoče glavna naloga uprave TBPD. (Soglasno sprejeto.)

Na oba predloga je odgovarjal predsednik Erle Gombač ter izja-

vil, da bo uprava smatrala za svoj glavno nalogo, da dobi tudi Maribor svoj »Šlajmarjev« dom.

Ker je bil s tem dnevni red izčrpan, je zaključil predsednik Gombač občni zbor.

blagoslovil novi razširjeni Šlajmerjev dom.

Predsednik Zbornice za TOI Ivan Jelačin je nato čestital upravi k lepemu uspehu, ki ga je dosegla z razširjenjem doma. Mi samostojni gospodarji se tega uspeha iskreno veselimo, to tem bolj, ker so bili trgovci tisti, ki so pred več ko 100 leti ustanovili TBPD. Danes trgovci niso več deležni dobrot socialnega zavarovanja in marsikateremu nameščencu se danes bolje godi ko samostojnemu trgovcu. Iskreno bi bilo želeli, da bi mogli tudi trgovci biti člani TBPD, ker so danes trgovci brez vsake socialne zaščite.

Za njim je govoril primarij dr. Meršol, ki je zlasti poudaril veliki pomen, da je dobila Ljubljana z razširjenim Šlajmerjevim domom v resnici moderen sanatorij. Vse zdravnike to izredno veseli, kajti bolnišnice ne morejo tega nuditi ko sanatoriji. Zeli, da bi mogel razširjeni Šlajmerjev dom v še večjem obsegu ko doslej služiti svojem visokemu namenu.

Končno je spregovoril še zasluzni šef-zdravnik doma dr. Kramarič. Zahvalil se je vsem navzočim za udeležbo ter nato na kratko opisal organizacijo in delo Šlajmerjevega doma. V osmih letih je sprejel Šlajmerjev dom 6127 bolnikov, v domu je bilo izvršenih 5.579 operacij, smrtnih primerov pa je bilo samo 88. Te številke pač zadostno pričajo, kako uspešno se zdravijo bolniki v Šlajmerjevem domu. Na koncu svojega govora je povabil vse navzočne, da si ogledajo nove prostore doma. Povabilu so se odzvali vsi gostje in si po vrsti ogledali pod strokovnim vodstvom zavodovih zdravnikov vse prostore, ki so napravili na vse silno močan vtis. Soglasno mnenje vseh je bilo, da si mora vsak želeli, če bi že nastala ta potreba, da se zdravil izven doma, da bi se zdravil v modernem in z vsem udobjem opremljenem Šlajmerjevem domu.

pšenica za din 60—, prekmurska rž za din 40—, ajda (gorenjska) za din 20—, koruzna moka za din 60—, oves za din 15—, ječmen za din 40—, medtem ko je ostalo blago notiralo brez izprememb.

Za pravilnejšo oceno gibanja žitnih cen pa je potrebno navesti še razmerje blagovnih cen v naši službeni tečajnici n. pr. 24. aprila in 1. maja t. l., ker so v tem razdobju popustile cene takole: Pšenica se je pocenila za 1250 dinarjev (južnobanatska), oziroma za din 10— (gornjebačka), koruza je popustila za din 20—, pšenična moka vseh vrst pa za din 15— pri 100 kg. Le ajda se je v tem času podražila za nadaljnjih din 5—.

Zadnje notice našemu domačemu blagu (slovenske proveniencie) so te-le: Pšenična moka (zdrob), ostra in 0 — vse cene brez vreč! din 435— (pariteta Ljubljana), krmilna moka din 175—, koruzna (polentna) moka din 215— (pariteta Logatec), pšenični debeli otrobi din 175—, drobni pa din 165— (pariteta Ljubljana), gorenjska ajda din 225— (pariteta Kranj), prekmurska ajda din 215— (pariteta Murska Sobota), prekmursko proso din 265—, prekmurska pšenica, 80 kg teška, 1—2% primesi, din 270—, prekmurska rž, 72 kg teška din 220—; krompir (oneida, rožnik rani in pozni ter kresnik) din 170—, fižol prepeličar din 575—, fižol ribničan din 525—; mast svinjska, domača, v zabojih po 25 kg, netto, franko vagon Ljubljana, proti promptnemu plačilu, 1950 dinarjev za 1 kg. Seno se je zadnje dni podražilo za din 5— pri 100 kg in notira sedaj sladko 115 do 120, polsladko 110—115, kislno pa din 95—100 za 100 kg. Slama notira nespremenjeno na bazi din 65—75 za 100 kg (pšenična, zdrava, suha, prešana v bale po 50 kg).

Les

Tendencia za mehki les je bila ves april čvrsta oziroma zelo trdna, za trdi les pa stalna, oziroma trdna. Promet je bil še dokaj primeren, cene pa tudi zadovoljive. Promet je bil v macesnovih deskah (po tečaju 1100 in 1050 dinarjev), v borovih deskah (po tečaju din 345—350), v smrekovih tramih (po tečaju din 350, 360, 380, 390, 410 in 420), v smrekovih-jelovih deskah (podmera) po tečaju din 700, dalje v smrekovih deskah (po tečaju din 650, 670, 680 in 700), ter v smrekovih drogovi (od 4—6 m po din 1150 do din 12— za komad).

Tekom aprila t. l. so porasle cene našim domačim lesnim proizvodom takole: Smreka-jelka hloidi (monte) za din 20 pri m³, trami vseh dimenzij za din 15, deske (škorete) za din 5, deske (podnice) za din 10, brzojavni drogovi za din 40 pri m³, bordonali merkantilni za din 30 pri m³, kratice pa za din 15 (pri 100 kg). Hrast: hloidi za din 25 pri m³, boulsi za din 10, frizi običajnih širin pa za din 10. Bukev: hloidi I/II od 30 cm dalje za din 5, hloidi za furnir od 40 cm dalje za din 10, deske-plohi za din 20 oziroma din 30 pri m³.

Domači konsum je normalen, ako ne upoštevamo nastopajoče stavbne sezone, ki ne obeta biti nič kaj prida že z ozirom na mednarodne zapletljaj in pa nevarnosti, katere nam čedalje bolj grozijo. Vsaj večjih stavbnih gradenj slej ko prej ne bo letos pri nas!

Zaposlenost naših lesnih industrij, pa tudi ostalih, zlasti vodnih žag, je popolna, tako da lahko že sedaj ugotovimo znatno povečanje naših lesnih zalog. Bržkone pa bodo te zaloge še večje, če ne bomo mogli plasirati vseh naših lesnih proizvodov po ugodnih cenah in zadovoljivih plačilnih modalitetah v inozemstvu. Izgledi za bližnjo bodočnost niso bogve kako razveseljivi in vse kaže, da bo

Slovesna otvoritev razširjenega Šlajmerjevega doma

Ob 11. dopoldne je bila slovesna otvoritev in blagoslovitev razširjenega Šlajmerjevega doma ob zelo veliki udeležbi zastopnikov oblasti, kulturnih, gospodarskih, socialnih in zdravstvenih ustanov in ljubljanske družbe. Od gospodarskih organizacij so bile zastopane: Zbornica za TOI po predsedniku Jelačinu in tajniku dr. Plessu, Trg. društvo »Merkur« po predsedniku dr. Windischerju, Združenje trgovcev po g. Novaku in tajniku Šmucu itd.

Slovesnost otvoritve se je začela z nagovorom predsednika Erla Gombača, ki je uvodoma poudaril pomen razširjenja doma, nato pa pozdravil vse goste ter imenoval: zastopnika bana načelnika soc. oddelka Antona Kosija, zastopnika divizionarja ppolk. Rankovića,

gen. vikarja prošta Nadraha kot zastopnika knezoškofa, univ. prof. dr. Hadžija za Slovensko akademijo znanosti in umetnosti,

dekana medicinske fakultete dr. Kanskija kot zastopnika rektorja univerze,

primarija dr. Meršola kot zastopnika ljubljanskega župana, dr. Mrvoša kot zastopnika SU-ZORja ter dr. Samaržiča kot zastopnika »Merkurja«.

Pozdravlja pa tudi vse druge zastopnike. Nato je nadaljeval:

»Ko smo otvarjali l. 1932. Šlajmerjev dom še nismo mogli slutiti, da bodo postali njegovi prostori že v najkrajši dobi pretesni in, da bo treba že v doglednem času poskrbeti za njegovo razširjenje. Upravni odbor TBPD, ki je lastnik tega doma, je začel razmišljati, na kakšen način bi bila izvedljiva razširitev doma, ki naj bi ustrezal vsem zahtevam sodobne higijene. Naleteli smo sicer sprva na navidezno nepremostljive težkoče, ki pa smo jih v razmeroma kratkem času z uspehom prebredli. Danes smb zbrani v novem poslopiju, ki srečno dopolnjuje stari objekt, tako, da nudi celoten dom zatočišče namesto 28 bolnikom 90 bolnikom.

Neomejeno priznanje in zahvala, da otvarjamo danes povečani sanatorij, gre v prvi vrsti Pokojninskemu zavodu, ki nam je preskrbel potrebna gmotna sredstva, nič manj pa tudi Mestni občini ljubljanski, ki je z vso moralno oporo in s toplimi simpatijami spremljala našo akcijo.

Sestavo gradbenega načrta smo poverili tvrdki ing. Serajnik-Omahen, ki je z njej lastno strokovno sposobnostjo pripomogla do moderne zgradbe, ki ji je vdahnil življenje naš priznani stavbenik Emil Tomazič. Ne bi docela izpolnil svoje dolžnosti, ako bi se s tega mesta ne spomnil vseh ostalih naših preizkušenih domačih obrtnikov, ki so izvršili ostala glavna dela ter preskrbeli prostorom vso notranjo opremo.

Te tvrdke so: Zakotnik Ivan, Rojina Anton, Ivan Makiedo, »Salonit«, Žitnik Rudolf, Toman Feliks, Battelino Dominik, ing. Gaberšček Metod, Mestna plinarna, Pičman Lovro, Rebernik Franc, Letnar Ivan, Krulje Ludvik, ing. Hmelj »Lignolit«, Josip R. Puh, Bokal Anton, Kalmus & Ogorelec, tvrdka »Material«, ing. Likar Boleslav, Baebler Viktor, Zrncec Franjo, Rebek Josip, »Radio Doberlet«, tvrdka »Radio« in tvrdka Anton Oister & Ivan Novak.

Kakor ustvariteljema gradbenega načrta gospodoma inženjerjema arhitektoma Serajniku in Omahnu

ter stavbeniku g. Emilu Tomaziču izražam v imenu Trgovskega bolniškega in podpornega društva tudi vsem činiteljem odkrito priznanje in najiskrenejšo zahvalo. Enaka zahvala veljaj gg. zdravnikom sanatorija, ki so stalj društvenemu odboru s strokovnimi nasveti ob strani.

Prepuščajoč objektivno oceno o obsegu doseženih uspehov široki javnosti, se vendar le zavedamo, da smo izvršili baš mi privatni nameščenci delo, na katero je lahko s polno pravico in zadoščenjem ponosna vsa Slovenija.

Ko smo gradili dozidek bolnice, smo se zavedali težkih in resnih dni, ki so nas medtem časom dohiteli in s tem v zvezi tudi patriotske dolžnosti do naše skupne države. Saj bo nudil sanatorij v primeru kakega nepričakovanega zapletljajja, pred katerim nas Bog varuj, po potrebi tudi marsikateremu ranjencu in bolniku naše hrabre vojske vso zdravniško nego in oskrbo. Med mnogimi drugimi je tudi ta razlog krepil gonilno misel in jačil našo voljo, da smo svoje napore podvojili in dogradili novi objekt v razmeroma rekordnem času.

Nato je spregovoril nekaj bodrilnih in priznavalnih besed usmiljenkam, ki bodo stregle bolnikom.

Naše delo je zaenkrat izvršeno. Prosimo le še Vsegamogočnega, da sprejme ta dom v okrilje svojega blagoslova z iskreno željo, da bi ga vsi oni, ki se bodo zatekali vanj, zapuščali s trdnim pre-

pričanjem, da jim je njegov krov nudil vse blagodati.

Otvorjam novi objekt Šlajmerjevega doma in ga s tem izročam njegovemu plemenitemu namenu v uporabo šef-zdravniku dr. Kramariču, ki ga ob enem prosim, da posveča tej ustanovi tudi nadalje ono skrb in pažnjo, kakršne je bil ob vsaki priliki deležen prvotni sanatorij. Zahvaljujoč se ponovno vsem navzočim za blagohotno udeležbo na današnji slavnostni otvoritvi, prosim prečastitega generalnega stolnega vikarja g. Nadraha, da blagovoli blagosloviti novi del sanatorija.

Novozgrajeni in razširjeni Šlajmerjev dom spremljaj Božji blagoslov, ki naj v domu počivi delovanje ter vrne vsem bolnikom zaželeno zdravje, ki je prvi pogoj uspešnega dela in srečnega življenja! (Odobranje.)

Gen. vikar prošt Nadrah je imel nato lep in globoko premišljen verski nagovor, v katerem je zlasti poudaril, kako je novi dom v službi krščanskih misli, saj je bil Jezus Kristus prvi samaritan. Omenjal je nadalje, kako so se kristjani vedno žrtvovali negi bolnikov ter v zvezi s tem zlasti omenil delovanje redovnic, ki so temu zvišenemu cilju posvetile vse svoje življenje. S posebnim priznanjem je naglasil, da je uprava Šlajmerjevega doma z nastavitvijo redovnic pokazala, da hoče, da vlada v domu krščanski duh. S tem je tudi ustrezno spomnilu dr. Šlajmerja, ki je bil veren mož. Nato je prošt Nadrah

Promet na Ljubljanski borzi v aprilu 1940.

Devize	Efektivi	
Celotni devizni promet v aprilu tega leta znaša din 53.499.188.13 in je torej za približno tri milijone dinarjev manjši kot v marcu 1940, toda za ca 17,5 milij. dinarjev večji nego v aprilu 1939. Totalni devizni promet v prvih štirih mesecih 1940 znaša 206,3 milij. dinarjev, v primeri z letom 1939 (din 167,7 milijona) pa je porasel za okoli 38,6 milij. dinarjev, dočim znaša ta porast deviznih zaključkov v primeri z letom 1938 (din 115,9 milij.) celo nad 90 milijonov dinarjev.	Tendencia za državne vrednostne papirje je bila v začetku aprila čvrsta oziroma trdna, pozneje pa vseskozi nestalna; prometa ni bilo.	7% Seligmanovo 99— 100— 4% agrarne (1924) — — — 6% begluške 76— 77— 7% stabilizacijsko — — 95— 6% dalm. agrari — — 67— 25% vojna škoda 42750 42950
Gros zaključkov tvorita kot običajno tudi tokrat devizi Berlin (36,5 milij. dinarjev) in New York (13,7 milij. dinarjev), nekaj več prometa izkazuje še deviza Curih, medtem ko so bili v ostalih devizah perfekturni razmeroma neznatni zaključki, kot je razvidno iz sledeče razpredelnice (v tisočih dinarjev):	Notice državnih efektov so bile:	Tečaji delnic Narodne banke so bili v prvi polovici aprila t. l. nespremenjeni, t. j. na bazi 7700 dinarjev za denar in din 7800 za blago, 15. aprila so bili za 100 dinarjev višji, najvišji pa dne 17. aprila 1940, in sicer din 8000 v povpraševanju, a din 8200 v ponudbi. Od 18. aprila dalje so beležile delnice Narodne banke na bazi din 7900 (denar), din 8000 (blago). Nasprotno pa so notirale delnice Trboveljske premogokopne družbe najnižje 1. aprila, t. j. na bazi din 232— za denar in din 235— za blago, a najvišje 30. aprila, in sicer 240 dinarjev v povpraševanju ter din 245— v ponudbi.
Amsterdam 381.041-13, Berlin 36.475.005-04 privatni klining, Bruselj 411.673-33, Curih 1.629.407-14, London 503.060-03 privatni klining, New York 13.741.764-15, Pariz 38.714-13, Praga 10.540-18, Solun 307.983— boni.	1. aprila 1940:	7% investicijsko 98— 100— 8% Blairovo 100— 102— 7% Blairovo 92— 93— 7% Seligmanovo 101— 102— 4% agrarne (1924) 50— 52— 6% begluške 79— 80— 7% stabilizacijsko 99— 100— 6% dalm. agrari 7150 7250 25% vojna škoda 441— 44250
V valutah ni bilo na naši borzi že od leta 1935. dalje nobenih zaključkov. V aprilu t. l. je bilo nekaj prometa v švicarskih frankih, kanadskih dolarjih, angleških funtih, ameriških dolarjih (USA), v francoskih frankih ter v italijanskih lirah. Seveda pa so to le majhni zneski, večinoma na šalterjih kupljeni, saj ne dosežajo niti sto tisoč dinarjev.	30. aprila 1940:	7% investicijsko 96— 97— 8% Blairovo — — 100— 7% Blairovo — — 90—

Blago

pariteta Indjija), južnobanatska pšenica za din 4750, gornjebačka pšenica za istotoliko, rž se je podražila za din 35—, ječmen bački in sremski za din 15—, oves bački, sremski in slavonski za din 25—, ajda (prekmurska) za din 40— ter proso (prekmursko) za din 35— pri 100 kg franko vagon. Tudi mlevski izdelki so se znatno podražili tekom aprila, in sicer pšenična moka vseh vrst za din 55—, pšenični drobni in debeli otrobi pa za din 30— pri 100 kg.

Blago domače proveniencie se je podražilo naslednje: Moka (pšenična) za din 50—, prekmurska

treba skrbno motriti vsak pojav, ki bi nam utegnil kvariti cene, ali pa odzematih običajna, normalna oziroma stalna naročila naših glavnih inozemskih odjemalcev.

V glavnem je posledica današnjih razvrzanih razmer tudi poslabšanje cen in nerazpoloženje na naših domačih, kakor tudi inozemskih tržiščih. Situacija je do kak nejasna, vzrok temu so tudi nekoliko nižje cene v zadnjih tednih. Naša glavna odjemalka Italija ne izdaja več uvoznih licenc (dovoljenj) za tekoče četrtletje, pač pa je v tem pogledu posvetila veliko pažnjo in naklonjenost romunskim lesnim izvoznikom. Tej konkurenci moramo posvetiti več pozornosti. Izvoz v Italijo je še dokaj živahen, ker pač izvršujemo iz starih pogodb sukcesivne dobave. Prav tako uvažajo nekateri naše tvrdke v Nemčijo frize (hrastove), še več pa deske (smreka) v tombante kakovosti, seveda le paralelno blago v zahtevanih dimenzijah.

Oglje je v ceni zelo poraslo (že din 80— za 100 kg) ter je čedalje več povpraševanj po tem blagu (bukovem!), prav tako so se podražila drva in notirajo na borzi že od din 1750 do 19— za 100 kg.

Politične vesti

Jugoslovanski poslanik v Washingtonu Fotić je na poziv Sumnera Wellesa prišel k njemu. Welles mu je poročal o svojih razgovorih z italijanskim veleposlanikom ter mu izjavil, da more na podlagi teh razgovorov sklepati, da Italija zaenkrat ne namerava spremeniti svojega stališča do južnoevropskih in balkanskih držav.

Sumner Welles je sprejel tudi grškega poslanika, s katerim je razpravljajal o političnem položaju v vzhodnem delu Sredozemskega morja ter Dodekaneskega otočja. Romunski zunanji minister Gafencu je izjavil, da sta balkanski in podonavski mir tesno vezana z mirom na Sredozemskem morju. Ni mogoče motiti enega, da ne bi bil moten tudi drugi. Narodi južne Evrope imajo vsi isto usodo, pa če so še tako oddaljeni drug od drugega.

Nemško časopisje piše v senzacionalno prikrojjenih člankih o namerah zaveznikov, da razširijo vojno še na južno-vzhodno Evropo in na Balkan. Nemški listi pri tem konkretnih dejstev ne navajajo, pač pa poudarjajo, da je Nemčija pripravljena. Alarmantne vesti nemškega časopisja vzbujajo precejšnje vznemirjenje.

Če bi se razširila vojna na Balkan ali južnovzhodno Evropo, bo Nemčija odgovorila z bliskovito vojno kakor je to storila na Norveškem. Nemci bodo znova prišli prej kakor zavezniki. Tako so izjavili poročevalcu ameriške agencije United Press v nemških službenih krogih. Nadalje so mu izjavili, da je bila akcija na Norveškem samo generalna vaja za odločilno akcijo, pred katero stojimo. Kot to odločilno akcijo smatrajo nekateri nemško ofenzivo na zapadu.

Papež Pij XII. je imel po radiu govor na italijanski narod. Uvodoma svojega govora je dejal, da je prišel trenutek, ko morajo vsi Italijani moliti za mir, zlasti v sedanjih časih, ki so polni zmed in nemira.

Predsednik Roosevelt se v svojih akcijah ne bo omejil le na to, da prepreči razširjenje vojne na Sredozemsko morje, temveč bo v zvezi z Vatikanom in drugimi nevtralnimi državami delal na to, da se omogočijo pogajanja za splošen mir.

Iz rimskih diplomatskih krogov se poroča, da je Mussolini v razgovoru z ameriškim veleposlanikom Phillipsom odkrito izjavil, da bi zatvoritev Suez ali Gibraltarske ožine smatrala Italija za sovražno dejanje, na katero ne bi izostala reakcija.

Dopisnik madžarskih listov poročajo iz Rima, da bi se po angleškem mnenju situacija takoj razčistila, če bi Italija odpovedala gentlemanski sporazum z Vel. Britanijo. Če bi Italija ta sporazum odpovedala, bi to pomenilo, da hoče doseči revizijo dosedanjega stanja v Sredozemskem morju. Izgleda, da Italija upa, da bi mogla pridobiti za sebe Španijo, zlasti zaradi zahteve po osvoboditvi Gibraltarja od britanske nadoblasti. Z ozirom na veliko napetost v Sredo-

zemskem morju se posebno mnogo govori o stratežnem pomenu Dodekaneskega otočja. Napetost na Sredozemskem morju se naravno čuti tudi na Balkanu. Balkanske države skušajo še naprej ohraniti svojo nevtralnost. Že se začena ustvarjati trikot Bolgarska-Jugoslavija-Rusija, zaključuje svoje poročilo dopisnik madžarskega lista »A Mai Napa«.

Prihod zavezniške eskadre v Aleksandrijo dokazuje, poroča Reuter, da Vel. Britanija ni samo sposobna, temveč tudi odločna, da brani svoje pravice v Sredozemskem morju. Ustje Nila je danes stratežno mnogo bolj važno kakor Malta. Obalne in protiletalske baterije so pripravljene, da stopijo vsak hip v akcijo. Uvedena je tako imenovana puščavna straža, ki je zvezana s telefonskimi vodi od zapadne meje Egipta do Aleksandrije.

V angleških parlamentarnih krogih se opaža vedno večje nezadovoljstvo s Chamberlainom zaradi norveških dogodkov. Opozicija v parlamentu se pripravlja na ostro atako proti vladi. Tudi nekateri

konzervativni poslanci so silno nezadovoljni z vlado, ker da vodi premo energično vojno. Zlasti zahtevajo odstop ministrskega predsednika Chamberlaina ter finančnega ministra Simona in ministra Hoarea. Nadalje zahtevajo, da se ustanovi ožji vojni kabinet, ki bi energično nadaljeval vojno.

Zavezniške čete so začele priprave za osvojitve Narvika. Nemške čete so dobile iz Berlina povelja, da se brani do zadnjega moža. Nemške čete imajo še zvezo s Švedsko. Po nekkih vesteh so nemške čete razdejale pristaniške naprave v Narviku, da bi s tem preprečile, da bi se zavezniški oskrbovali s švedskim železom.

Angleški listi obširno razpravljajo o posledicah zavezniškega umika iz srednje in južne Norveške ter pravijo, da so moralne posledice mnogo težje kakor pa stratežne.

Po uradno objavljenem sporočilu je prišlo med nemško in sovjetsko vlado do sporazuma, da bosta obe državi spoštovali nevtralnost Švedske.

Londonski „Economist“ o rudnih bogastvih Jugoslavije

Londonski »Economist« je objavil pred kratkim o pogajanjih za sklenitev dopolnilne trgovinske pogodbe med Vel. Britanijo in Jugoslavijo naslednji članek:

»Po precejšnjem zastoju so stopila pogajanja britanske vlade z Jugoslavijo zaradi sklenitve dopolnilne pogodbe, ki bo upoštevala vojne razmere, v odločilno fazo. V Nemčiji in Italiji so ta pogajanja čisto naravno vzbudila veliko pozornost, kar je tudi naravno, ker je Jugoslavija zelo pomemben proizvajalec kovin na Balkanu.

Ce se izvzamejo manjše količine drugih kovin, izvozi Jugoslavija na leto 40 do 50 tisoč ton bakra, približno isto količina cinka, nad 70.000 ton svineca, nad 50 tisoč ton kromove rude, okoli 300.000 do 400.000 ton boksita ter okoli 150 tisoč ton pirita. V zadnjih letih je postala Jugoslavija pomemben dobavitelj antimona ter je v l. 1939. proizvela približno 3500 ton antimona.

Dosedaj Italija ni uvažala v večjem obsegu jugoslovanskih rud. Če bi se odločila Italija, da se čisto naveže na Nemčijo, bi bila Jugoslavija edina država, iz katere bi mogla za gotovo dobivati rude. Kar se tiče Nemčije, je ta bila vedno glavni kupec jugoslovanskih rud. Danes je Jugoslavija za Nemčijo edini tuji vir za dobivanje bakra, svineca, kroma in antimona. Glede boksita Nemčija manj zavisí od Jugoslavije, ker ga more dobivati tudi od Madžarske.

Z dodatno trgovinsko pogodbo, sklenjeno v oktobru 1939, je dobila Nemčija od Jugoslavije velike koncesije glede rud. Nemčija dobiva sedaj rude v smislu kompenzacijske pogodbe, da ji ni treba rud plačevati s tujimi devizami.

1. januarja 1940. je stopila v veljavo tudi nova trgovinska pogodba med Francijo in Jugoslavijo. Po tej pogodbi dobi določene količine jugoslovanskih rud Francija. Vendar pa te niso niti približno tako velike kakor one, ki jih dobiva Nemčija.

Velika Britanija vidi v teh dobavah Jugoslavije Nemčiji luknjo v svoji blokadi Nemčije in zato hoče to luknjo čim bolj zadeti. Pri pogajanjih z Jugoslavijo ima britanska vlada zelo močno stališče, ker je bilo leta 1937. od skupno v rudarska podjetja vlo-

ženega tujega kapitala v višini 882 milijonov din nad 40 odstotkov britanskega. Britanski kapital je investiran v glavnem v industrije svinca, cinka in kroma. Francija je udeležena za 30% vsega tujega kapitala ter je zainteresirana predvsem v industriji bakra. Zato morejo zavezniki s pravico zahtevati, da se izvoz jugoslovanskih rud usmeri v zavezniške države.

Zavezniki pa morejo svoj položaj utrditi še bolj zlasti zato, ker morejo dobavljati Jugoslaviji surovine in proizvode, ki jih Nemčija Jugoslaviji ne more dati. Druga močna prednost zaveznikov je v tem, ker morejo plačati svoje nabave v valuti, ki se sprejema po vsem svetu.

»Economist« zaključuje svoja izvajanja s poudarkom, da morejo zavezniki še mnogo bolj utrditi svoje nabave v Jugoslaviji.

Zunanja trgovina

Nekateri gospodarski ljudje zahtevajo, da se izvoz drva popolnoma prepreči, ker je zaradi velikega izvoza nastalo pomanjkanje drv v državi.

Bolgarska vlada je zvišala ceno bombažu od 36 oz. 34 in 25 levov na 45, oz. 42 in 32 levov. Istočasno je bolgarska vlada sklenila, da kupi v tujini 3 milijone kg sladkorja.

Prva tovarna celuloze se je ustanovila v Španiji. Nova tovarna bo na leto proizvela 12.000 ton celuloze.

Italijanski prometni minister je poročal Mussoliniju, da so Nemci dobavili v aprilu Italiji 988.000 ton premoga, kakor je bilo dogovorjeno. Ves ta premog je bil poslan v Italijo po železnici.

V Italijo bomo izvozili še za 30 milijonov lir premoga

Kakor znano dobavljamo Italiji že nekaj mesecev znatne količine rjavega premoga. Sedaj je Italija izrazila željo, da bi kupila še več rjavega premoga. V ta namen so se tudi že začela pogajanja ter je bil dosežen sporazum, da bi za dobo od 1. junija 1940. do 31. maja 1941. dobavili Italiji rjavega premoga v vrednosti 30 milijonov lir. V tem času bi torej morali izvoziti v Italijo okoli 220.000 ton rjavega premoga.

Stanje naših kliringov

Po izkazu Narodne banke se je stanje naših kliringov v času od 22. do 30. aprila spremenilo takole (vse številke v milijonih dotične valute):

Aktivni kliringi:	30. 4.	22. 4.
Italija din	3484	3177
Nemčija RM	570	710
Bolgarska din	247	244
Češko-Moravska Kc	4131	4010
Turčija din	934	932
Francija fr. fr.	1324	1349
Francoske kol. fr. fr.	420	216
Španija pezeta	293	293

Pasivni kliringi:

Belgija belg	133	133
Madžarska din	2681	2699
Poljska din	1889	1889
Romunija din	1195	1193
Slovaška Ks	340	312

barva, plesira in kemično snaži obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovrtnike in manšete. Pere, suši, munga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 8
Telefon št. 22-72.

Pripravlja se uredba o novi agrarni reformi

»Jugoslovanski Kurir« poroča, da se v kmetijskem ministrstvu pripravlja nova uredba o agrarni reformi v naši državi. Kmetijski minister dr. Čubrilović da je izjavil v Bački Topoli pred kratkim, da je v Jugoslaviji še najmanj 300.000 jutrov zemlje, ki bi se morala razdeliti med koloniste in prostovoljce. Po informacijah »Jugoslov. Kurira« bi se z novo uredbi revidirale določbe o maksimiranju veleposestev. Pod agrarno reformo pa bi prišla tudi vzorna veleposestva kakor Belje. Po novi uredbi bi smela imeti veleposestva največ 300 jutrov zemlje.

Doma in po svetu

Minister dr. Krek je na shodu v Murški Soboti govoril tudi o zunanji političnem položaju ter dejal: Naj ne bo nihče v zmoti, kajti Jugoslavija bo varovala svoje meje pred vsakim napadom, pa naj bi prišel ta od koder koli. Teh osem mesecev smo dobro porabili tudi za drugo delo. Mnogo smo žrtvovali za utrditev naših meja in za oboževanje naše hrabre vojske. Zato smo danes lahko popolnoma mirni. Vsako presenečenje je danes pri nas nemogoče. Naj se nihče ne vara! Poleg orožja je pri nas tudi enoten duh. Vsi Srbi, Hrvati in Slovenci so za skupno in močno Jugoslavijo. Danes in tudi v bližnji bodočnosti ni nobene nevarnosti za naš mir. Zato bodimo mirni in se posvetimo z vsemi močmi svojemu gospodarstvu.

Pod naslovom »Razveseljivi poziva« je objavil »Trgovinski glasnik«, ki si je pridobil v kratkem času svojega ponovnega izhajanja sloves enega najbolj objektivnih listov, uvodnik, v katerem naglašajo, da so se v vsej državi ljudje odzvali pozivu oblasti v polnem obsegu. V težkih časih se je zopet enkrat izkazalo, da nista padli hrabrost in patriotizem širokih množic niti najmanj. Posebno poudarja list, kako odličen je bil odziv v hrvaških krajih. Tako Srbi ko Hrvati in Slovenci so s tem poudarili, da bodo branili Jugoslavijo do zadnjega, ker jim je država kot celota nad vse. Mnogi naši neprijatelji so računali na našo neslogo, sijajen odziv ljudstva v vseh krajih države na poziv države pa je dokazal, da so vse te špekulacije brez vsake podlage.

Tudi v naši notranji politiki se vedno bolj kaže stremljenje, da se naša enotnost vpricho zunanjih dogodkov čim bolj poudari. Zahteve po koncentracijski vladi se oglašajo vedno znova. V uri težke preizkušnje je prebivalstvo Jugoslavije dokazalo svojo zrelost, ker ve, da je samo eno važno, da ostane Jugoslavija neodvisna in svobodna država.

Novi bolgarski poslanik dr. Stoil Stojlov je izročil v svečani avdi-

enci knezu-namestniku Pavlu svoje poverljive listine.

Tarifni odbor železniške uprave se v kratkem sestane. Odboru bo predložen predlog za zvišanje železniških tarif od 10 do 16%.

Novo mestne uprave so imenovane v Splitu, Osijeku, Dubrovniku, Sisku, Koprivnici, Vukovarju in Travniku.

Tramvajski uslužbenci v Zagrebu so kljub določbam svojega statuta ustavili 1. majnika promet. Mestni komisar Stančević je zaradi tega razveljavil statut uslužbencev tramvaja. Ker je ban dr. Subašić potrdil odlog komisarja, so izgubili tramvajski nameščenci s težavo dosežene svoje pravice.

Turška delegacija je odpotovala v Bukarešto, da se pogaja o gospodarskih in političnih vprašanjih. Zaradi napetega položaja v Sredozemskem morju pripisujejo tem pogajanjem velik pomen.

Na Italijo se ne more izvršiti v primeru vojne napad, piše rimski list »Tevere«, in sicer iz naslednjih razlogov: 1. Jadransko morje je zaradi Otrantske ožine popolnoma zaprto morje in nad to ožino vlada Italija. 2. 121 italijanskih podmornic tvori od Ligurske obale do Otrantske ožine nepremostljivo verigo. 3. Tirensko morje je obkroženo z velikim hidroavionskim lokom ter je pod kontrolo močnega italijanskega letalstva. 4. Sijajna italijanska mornarica 6 oklopnih, 33 križark, 118 rušilcev, 70 torpedovk operira med Jonskim in Tirenskim morjem skozi Mesinsko ožino. 5. Neprijateljske sile so z otkom Pantelleria razdeljene na dva dela. 6. Zelo močna obramba varuje italijansko obalo. 7. Osem milijonov italijanskih bajonetov je na vse pripravljeno na italijanskih tleh.

Nemci poročajo, da so nemška letala pri Namsosu potopila veliko angleško oklopnico in križarko ter potopila tudi več transportnih ladij. Po nemških poročilih je bil 3. maj za britansko mornarico naravnost črni dan. Angleži pa zanikajo z vso odločnostjo, da bi bila nemška poročila resnična. Če bi bilo res, da so nemška letala dosegla tako velik uspeh nad velikimi angleškimi vojnimi ladjami, bi to pomenilo, da so letala nadmočna mornarici. Ta dokaz bi močno vplival na odločitev Italije, kar mu daje tudi posebno ceno.

Britansko vojno ministrstvo sporoča, da so brez podlage vse vesti, po katerih zavezniki ne bi obvestili Norvežanov, da se bodo umaknili iz srednje Norveške. Glavni poveljnik norveških čet se je s svojim štabom vkrcal na zavezniške ladje v noči od 1. na 2. maj. Glavni poveljnik norveških čet je bil nato izkrcan v nekem norveškem kraju. Vest, da so uvedena mirovna pogajanja med Norvežani in Nemci, je neresnična.

Splošno vojaško obveznost so uvedli Nemci v zasedeni Poljski za vse Nemce.

Nizozemska policija je izvršila hišne preiskave pri več tisoč Nemcih, narodnih socialistih in komunistih. Več sto oseb je bilo aretiranih. Večina teh je bila odpejana v koncentracijsko taborišče. Iz Amerike poročajo, da se je popolnoma posrečil televizijski prenos iz New Yorka v Chicago, torej na razdaljo 1650 km.

Konkurzi - poravnave

Potruje se poravnava, ki jo je sklenil avtoprevoznik Anton Sajojevič v Petrovčah s svojimi upniki. Plača 40% kvoto v 10 enakih mesečnih obrokih.

Nadalje je potrjena poravnava, ki jo je sklenil trgovec Čančala Franc v Mariboru s svojimi upniki, katerim plača 50% kvoto v šestih enakih trimesečnih obrokih.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja delodajalce,

da so v prejšnjem mesecu dostavljeni plačilni nalogi zapadli v plačilo. Prispevki morajo biti poravnani v osmih dneh po prejemu plačilnega naloga!

Za čuvanje pravice zavarovanec do pokojnine je potrebno, da so zavarovani prispevki dejansko plačani!

To opozorilo je smatrati kot opomin! Proti delodajalcem, ki ne bodo poravnali prispevkov, mora urad uvesti prisilno izterjavo brez predhodnega opomina. Urad izvršuje važne socialne dolžnosti, ki ne dopuščajo odlašanja.

BIRMANSKA DARILA
ure, zlatnina, srebrnina in optični predmeti po nizkih cenah pri
J. VILHAR, urar — LJUBLJANA
SV. PETRA CESTA ŠTEV. 36